

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ'NDE BİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ'NE DENETİMLİ SERBESTLİK KAPSAMINDA BAŞVURAN HASTALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR YILLIK GERİYE DÖNÜK ÇALIŞMA

Bülent Bahçeci¹, Fatmagül Helvacı Çelik², Gökhan Kandemir², Hülya Güveli², Selim Polat², Çiçek Hocaoğlu¹

1 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Rize, Türkiye
2 Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Rize, Türkiye

Alındı: 07.01.2013 / Kabul: 19.07.2013

Sorumlu Yazar: Bülent Bahçeci
İslampaşa Mahallesi, Rize - Türkiye, e-posta: bulentbahceci@hotmail.com

ÖZET

Amaç:

Çalışmamızın amacı Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi denetimli serbestlik birimine başvuran bireylerin, sosyodemografik verilerinin ve madde kullanım özelliklerinin geriye dönük olarak incelenmesidir.

Yöntemler:

1 Ocak - 31 Aralık 2011 tarihleri arasında Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü'nce (DSYMŞM) hastanemize ilk kez sevk edilen 201 bireyin denetimli serbestlik birimi arşivinde kayıtlı dosyaları geriye dönük olarak incelenmiş ve elde

edilen veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan veri formlarına kaydedilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi için SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular:

Bireylerin sosyodemografik özellikleri değerlendirildiğinde 200'ünün (%99,5) erkek, 99'unun (%49,3) bekar, 129'unun (%64,1) ilköğretim mezunu ve 118'inin (%58,7) serbest meslek sahibi oldukları belirlenmiştir. Yaş ortalaması 33,7 olan bireylerin, maddeye başlangıç yaşı ortalamaları 25,64 yıl kullanım sürelerinin ortalamaları ise 9,64 yıl olarak bulunmuştur. İdrar analizi sonuçlarından ve veri formlarından 196'sında (%97,5) kullanılan maddenin esrar olduğu saptanmıştır.

Sonuç:

Çalışmamızda elde edilen verilere göre Doğu Karadeniz Bölgesinde madde bağımlılarının yaş ortalamalarının ve başlangıç yaşı ortalamalarının ülkemizin batı bölgelerine oranla yüksek olduğu, madde kullanım sürelerinin ise düşük olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: denetimli serbestlik, Doğu Karadeniz Bölgesi, esrar, madde bağımlılığı

EVALUATION OF THE PATIENTS APPLIED BY PROBATION REFERRING TO A TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL IN THE EASTERN BLACK SEA REGION: A ONE-YEAR RETROSPECTIVE STUDY

Bülent Bahçeci¹, Fatmagül Helvacı Çelik², Gökhan Kandemir², Hülya Güveli², Selim Polat², Çiçek Hocaoğlu¹

1 Department of Psychiatry, Medical Faculty, Recep Tayyip Erdogan University, Rize, Türkiye
2 Department of Psychiatry, Training and Research Hospital, Recep Tayyip Erdogan University, Rize, Türkiye

Received: January 7, 2013 / Accepted: July 19, 2013

Correspondence to: Bülent Bahçeci
İslampaşa Mahallesi, Rize - Türkiye, e-posta: bulentbahceci@hotmail.com

ABSTRACT

Objective:

The aim of our study was to analyze the socio-demographic data and substance use characteristics of the individuals applied the probation unit of Recep Tayyip Erdogan University School of Medicine Education and Research Hospital, retrospectively.

Methods:

201 reports which had been drawn up between Jan 1, 2011 and December 31, 2011 for cases referred to our hospital for the first time by Probation and Help Center Directorate detected retrospectively. All the findings were recorded on data sheets prepared

by the researchers. Specialists used SPSS 15.0 software programme for this process.

Results:

Sociodemographic characteristics of individuals evaluated and it is determined that 200 (99.5%) were male, 99 (49.3%) were single, 129 (64.1%) were primary school graduates, and 118 (58.7%) were self-employed. The average of age at onset of substance usage were 25.64 years, on the other hand, average of duration of use were 9.64 among the individuals of mean age 33.7. As a result of total case examination through urine analysis and data sheets; cannabis was found in 196 (97.5%) cases.

Conclusion:

Our obtained datas; the average of age and the average age of onset of drug addicts in The Eastern Black Sea Region is higher than western regions and duration of drug use in the Eastern Black Sea Region have been lower than western regions of our country, identified as a result.

Key words: probation, The Eastern Black Sea Region, cannabis, drug addiction

GİRİŞ

Denetimli serbestlik kavramının tanımı ülkemizde, 18 Nisan 2007 tarihli ve 26497 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği'nin 3'üncü maddesinde yer alan "Denetimli serbestlik, mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet programı ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulamadır." şeklinde yapılmıştır (1).

Dünyada denetimli serbestlik kavramının tarihi gelişimine bakıldığında, ilk denetimli serbestlik uygulamasının Anglo-Amerikan hukukundan köken aldığı ve zaman içinde Avrupa geneline yayıldığı görülmektedir (2).

Amerika'da ilk denetimli serbestlik düşüncesi, 1776 yılında Richard Whister adlı bir gönüllü tarafından Philadelphia'da kurulan bir dernek aracılığıyla ortaya çıkmıştır. Whister cezaevinden tahliye olan mahkûmları kendi hallerine bırakmamış, onlara yeteneklerine göre bir iş temin etmeye başlamıştır. Zaman içerisinde bu mahkûmların tekrar suç işleme oranlarında ciddi azalmalar gözlenmesi üzerine adli kurumların ceza hukuku sisteminde, ıslahın ön plânda değerlendirilmesi ve cezanın özel önleme yöntemleriyle engellenmesi fikri ortaya çıkmıştır. Whister gibi, İngiliz John

Howard ve Elisabeth Fry isimli gönüllüler de, İngiltere ve sonrasında bazı Avrupa ülkelerinde benzer çalışmaları yürütmüşler ve denetimli serbestlik düşüncesi Amerika ile İngiltere'den sonra Avrupa genelinde yaygınlaşmaya başlamıştır (3).

20. yüzyılın ortalarından itibaren ise penoloji (suçluların cezalandırılması ve ardından topluma kazandırılması yöntemlerini araştıran bir suç bilimi dalı), kriminoloji, psikoloji ve psikiyatri alanlarındaki bilimsel gelişmeler neticesinde, hukuksal temelleri olan ve merkezi biçimde örgütlenen çağdaş denetimli serbestlik teşkilatlarının kurulma çabalarının bu ülkelerde hız kazandığı görülmektedir (2).

Türkiye'de denetimli serbestlik Avrupa Birliği müktesebatına uyum sürecinde başlamıştır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve 2 Nisan 1991 yılı Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu A/res/45/110 sayılı tavsiye kararı doğrultusunda, 01.06.2005 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 191/2. Maddesi resmi gazetede yayınlanmıştır. Bu kanun maddesinde "Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur." kararı yer almaktadır. Ayrıca 20 Temmuz 2005 tarihli 5402 sayılı kanunda "Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu" ülkemizde denetimli serbestlik sisteminin kuruluşunu, görev ve hizmetlerini, çalışma esas ve usullerini düzenlemiştir (4).

Madde kullanıcılarının/bağımlılarının tedavi edilerek topluma kazandırılmaları için yeni bir yaklaşımı ortaya koyan denetimli serbestlik tedbiri uygulamaları 2006 yılı itibarıyla ülkemizde uygulamaya girmiş ve sonraki yıllarda denetimli serbestliğe başvurularda önemli bir artış gözlenmiştir. Adalet Bakanlığı verilerinde herhangi bir suçtan dolayı haklarında denetimli serbestlik kararı verilen kişi sayısı 2006 yılında 15525 iken, Nisan 2011'de bu sayı 130402'ye yükselmiştir. Sadece madde kullanımından dolayı denetimli serbestlik kararı verilenlerin sayısının ise 2010 yılı içerisinde 49465 kişiye ulaştığı rapor edilmiştir (1).

Denetimli serbestlik başvurusunda artan olumlu talepler üzerine Sağlık Bakanlığı 22 Aralık 2009/82 no'lu bir genelge yayınlamıştır. Bu genelgede "Doğrudan alkol ve madde bağımlılığı tedavi merkezlerine (AMATEM) sevk edilen, haklarında denetimli serbestlik tedbiri kararı verilen madde kullanıcıları/bağımlısı olanlara sağlanan sağlık hizmetleri genel olarak değerlendirildiğinde çeşitli düzeylerde sorun ve sıkıntılara yaşandığı tespit edilmiş ve söz konusu vakalar, öncelikli olarak ikamet ettikleri bölgede bünyesinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı ile psikolog bulunan devlet hastanelerine müracaat edeceklerdir." ifadesine yer verilmiştir (5).

Haklarında denetimli serbestlik süreci başlatılan bireyler Denetimli Serbestlik ve Yardım Mer-

kezi Şube Müdürlüğü (DSYMŞM) tarafından ilimize en yakın AMATEM'e sevk edilirken yayımlanan bu genelge sonrasında bu bireyler hastanemiz denetimli serbestlik birimine sevk edilmeye başlanmıştır.

2006 yılından itibaren ülkemizin birçok sağlık kuruluşunda denetimli serbestlik hizmetlerinin veriliyor olmasına karşın bu hizmetlerle ilgili literatür düzeyinde olmadığı ve birkaç çalışmayla sınırlı kaldığı gözlenmiştir. Bizim çalışmamızın amacı Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi denetimli serbestlik birimine başvuran bireylerin sosyodemografik ve madde kullanım özelliklerinin geriye dönük olarak incelenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamızda 1 Ocak - 31 Aralık 2011 tarihleri arasındaki 1 yıllık süre içerisinde, hastanemiz denetimli serbestlik birimine, DSYMŞM'ce sevk edilen ve denetimli serbestlik birimi arşivinde kayıtlı olan dosyalar geriye dönük olarak incelendiğinde ilk defa başvuran 201 kişi tespit edilmiş ve bu bireylerin mükerrer başvurularıyla birlikte 446 işlem yapıldığı belirlenmiştir. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi etik kurulundan onay alındıktan sonra, bu dosyalardan elde edilen

veriler tarafımızdan hazırlanan veri formlarına kaydedilmiştir.

DSYMŞM tarafından hastanemize sevk edilen bireyler denetimli serbestlik birimimize şahsen başvuru yaptıktan sonra psikiyatri polikliniğimize yönlendirilmektedirler. Psikiyatri uzmanlarınca birey psikiyatrik yönden değerlendirilmekte, DSM-IV TR tanı ölçütlerine göre madde bağımlılığı ve madde kötüye kullanımı olup olmadığı değerlendirilmektedir. Sonrasında bireylerden denetim zinciri uygulaması altında en az 30ml idrar örneği alınarak biyokimya laboratuvarında "nal von minden Drug- Screen Multi 6TC kiti" ile manuel olarak idrarda psikoaktif madde analizi yapılmaktadır. Kullanılan bu kit ile idrarda amfetamin, ecstasy, kokain, eroin-morfin ve esrar olmak üzere 6 çeşit psikoaktif maddeye bakılmaktadır.

Madde bağımlılığı nedeniyle DSYMŞM tarafından denetimli serbestlik birimimize sevk edilen bireyler, ilk defa madde kullanıldığı tespit edilenler ve daha önceden madde kullandığı tespit edilerek denetimli serbestlik tedbiri programına alınmış bireylerin ilk ara kontrol başvuruları olmak üzere iki ana grup altında incelenmiştir. Ancak daha öncesinde ilk başvuru dosyası bulunan bireylerin mükerrer başvurularının sonuçları çalışmamızın dışında tutulmuştur.

Birinci grup bireyler ilk defa madde kullandığı tespit edilerek sevk edilenlerdir. Bu bireylere,

birincisi ilk başvurusunda olmak üzere 15 gün arayla toplam 3 defa idrarda psikoaktif madde analizi yapılmaktadır. Analiz sonuçlarının her üçünün de negatif çıkması ve psikiyatri uzmanınca bireyin bağımlı olmadığı kanaatine varılması durumunda bireyin denetimli serbestlik tedbiri sürecinin DSYMŞM' de sürdürülmesinin uygun olacağı şeklinde rapor edilmektedir. Bireyin bağımlı olduğu kanaatine varılması ve üç idrar testinin de negatif olarak gelmesi durumunda, bireyin maddeden arınmış (erken tam remisyon) olduğu düşünülerek, denetimli serbestlik tedbiri sürecinin DSYMŞM' de sürdürülmesinin uygun olacağı şeklinde rapor edilmektedir. Eğer bireyin idrar sonuçlarının en az bir tanesinde pozitiflik tespit edilirse, bireyin madde kullanımının halen devam ettiği düşünülerek, birey psikiyatri tarafından 6 haftalık ayakta denetimli serbestlik madde bağımlılığı eğitim programına alınmakta ve bu süre içerisinde bireyin idrarında psikoaktif maddenin negatif olarak tespit edilmesi durumunda aynı şekilde takibinin DSYMŞM tarafından sürdürülmesinin uygun olacağı bildirilmektedir. Ancak bireyin 6 haftalık eğitim programına uyum göstermemesi, idrarda psikoaktif maddenin pozitif bulunması, şiddetli çekilme/psikotik belirtilerinin ortaya çıkması veya intihar riski bulunan depresif bozukluğun eşlik ettiği durumlarda en yakın AMATEM'e sevkini sağlanması yönünde DSYMŞM'ye rapor edilmektedir.

Hastanemizde uygulanan 6 haftalık program bir eğitim programıdır. Her oturumda farklı bir konu işlenmektedir. İlk oturumda 6 haftalık program, denetimli serbestlik amacı ve süreci, madde bağımlılığı ve kötüye kullanımı hakkında bilgilendirme yapılmaktadır; ikinci oturumda uyuşturucu/uyarıcı maddeler ve etkileri konuşulmakta ve üçüncü oturumda ise maddeyi bırakmaya yönelik motivasyon kazandırmaya yönelik çalışılmaktadır. Dördüncü oturumda amaç kişinin duygu, düşünce, davranış döngüsünün farkına varmasını sağlamak ve yeniden madde kullanmaya yol açabilecek duygularla başa çıkmasına yardımcı olmaktır. Beşinci oturumda ise bireyin madde kullanmaya yeniden kayma döngüsünü anlaması ve kendi riskli durumlarını değerlendirmeyi öğrenmesini sağlamak amaçtır. Altıncı oturumda maddeyi bırakmak için gereken değişiklikler gündeme getirilmekte ve bunlar tartışılmaktadır. Her oturumun başlangıcında bir önceki oturum tekrar gözden geçirilir, ödevler kontrol edilerek ödevlerle ilgili konuşulur. Her oturumun sonunda ise oturum gözden geçirilir ve ilgili ödevler verilir. Her oturum sonunda ödev, oturuma uyum düzeyi (0-1-2 şeklinde puanlanır) ve idrarda psikoaktif madde değerlendirme formuna kaydedilir. Altı haftalık programa alınan bireylerin oturumlara katılımları, oturumlardaki uyumları, negatif gelen idrar tetkiki sayısı ve yapılan ödev sayıları bireyler hakkında nihai değerlendirme için gerekli kaynakları oluşturmaktadır.

Tablo 1: Denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin sosyodemografik özellikler

Yaralanma türü	n	%
Cinsiyet		
Erkek	200	99,5
Kadın	1	0,5
Yaş aralığı		
25 altı	31	15,4
26-35	110	54,7
36-45	32	15,9
46-55	21	10,4
55 üstü	7	3,5
Medeni hali		
Bekar	99	49,3
Evli	95	47,2
Dul	2	1
Boşanmış	5	2,5
Eğitim		
Okuryazar değil	5	2,5
İlköğretim	129	64,1
Lise	61	30,3
Yüksek okul	6	3
Yaşadığı yer		
İl	88	43,8
İlçe	46	22,8
Köy	58	28,8
Cezaevi	9	4,5
Mesleği		
İşsiz	47	23,4
İşçi	36	17,9
Serbest meslek	118	58,7

İkinci grup bireyler ise daha önce madde kullandığı tespit edilen ve DSYMŞM tarafından denetimli serbestlik tedbiri programına alınmış olanların ilk ara kontrolleridir. Bu ara kontrolde bir defaya mahsus bireyin idrarında psikoaktif madde analizi yapılmakta ve sonuç DSYMŞM'ye rapor edilmektedir. Bireyin bundan sonraki süreci ile ilgili kararı DSYMŞM ve adli makamlar vermektedir.

DSYMŞM tarafından sevk edilen ancak 5 gün içerisinde işlemlerini tamamlamayan bireylerinde haklarında işlemlerini bitirmediğine dair rapor düzenlenmektedir.

İstatistik Analiz Yöntemleri:

Çalışmamızda elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programına aktararak deskriptif istatistiksel işlemler yapılmıştır.

BULGULAR

Hastanemiz denetimli serbestlik birimi arşiv dosyalarında DSYMŞM tarafından ilk kez sevk edilen 201 bireyin elde edilen sosyodemografik verilerinde %99,5 ile (n=200) büyük çoğunluğu erkeklerin oluşturduğu, sevk edilenlerin sadece birinin kadın olduğu tespit edildi. Bireylerin yarısından fazlasının (%54,7) 26-35 yaş aralığında olduğu belirlendi. Bireylerin medeni durumları açısından neredeyse yarı yarıya evli ve bekar olarak ayrıldığı görüldü (%49,3'ü bekar iken %47,2'si evli). Eğitim düzeylerine bakıldığında ise %64,1 ile bireylerin çoğunluğu

ilköğretim mezunu idi. Bireylerin %43,8 oranı ile en fazla il merkezinde ikamet ettiği saptandı, en az oranda ise cezaevinden gönderilen mahkumlar bulunmaktaydı. Sevk edilenlerin yarısından fazlasının (%58,7)

serbest meslek sahibi olduğu bulundu (Tablo 1).

Arşiv dosyalarından elde edilen madde kullanımı ile ilgili bulgulara sevk edilenlerin, %76,1'inin ilk ara kontrol, %23,9'unun ise ilk

Tablo 2: Denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin madde kullanım özellikleri

Yaralanma türü	n	%
Kullanılan madde		
Esrar	196	97,5
Eroin	4	2
Ekstazi	1	0,5
Test sonucu		
Negatif	171	85
Pozitif	20	10
İşlemi tamamlanmayan	10	5
Rapor sonucu		
AMATEM	16	8
DSYMŞM	181	90,1
6 haftalık program	4	2
Sevk şekli		
İlk geliş	48	23,9
Ara kontrol	153	76,1
Başvuru sayısı		
1 kez	140	31,3
2-5 kez	227	50,9
5'den fazla	79	17,7
Toplam	446	100

Tablo 3: Denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin diğer özellikleri

	Min	Max	Ortalama
Kullanma süresi	5	97,5	9,64
Başlama yaşı	14	43	25,64
Yaş	18	83	33,79

geliş oldukları saptandı. Bireylerin idrar analizlerinden ve tarafımızca doldurulan başvuru formlarından elde edilen verilere göre en fazla kullanılan psikoaktif maddenin esrar (%97,5) olduğu belirlendi. Bireylerin %85,1'inin test sonucu negatif iken, %10'unun test sonucu pozitif tespit edildi. %5'inin ise işlemini tamamlamadan hastaneyi terk ettiği saptandı. Düzenlenen rapor sonuçlarına göre bireylerin %90,1 ile çoğunluğunun DSYMŞM tarafından takibine, %8'inin AMATEM'e sevk edilmesine ve %2'sinin ise 6 haftalık eğitim programına alınmasına karar verildiği saptandı. 201 bireyin, ilk ve mükerrer başvurularının toplamında 446 kez işlem yapıldığı ve en fazla 2-5 arası (%50,9) başvurunun olduğu belirlendi (Tablo 2).

Bireylerin madde kullanmaya başlama yaş ortalaması 25,64 (min=14, max=43), madde kullanım süre ortalaması 9,64 (min=5, max=20) yıl ve yaş ortalamaları 33,79 (min=18, max=83) olarak tespit edildi (Tablo 3).

TARTIŞMA

Yaptığımız literatür taramalarında denetimli serbestlik hiz-

metleri kapsamında ülkemizde yapılmış üç çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalardan ikisi AMATEM'de diğeri DSYMŞM'de yapılmıştır (6-8). Bizim çalışmamız ise bir üniversite eğitim ve araştırma hastanesi psikiyatri anabilim dalında sunulan denetimli serbestlik birimi hizmetlerinin değerlendirildiği bir çalışma olup, bu şekilde düzenlenmiş bir birim tarafından da yapılmış ilk çalışmadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde hastanemiz denetimli serbestlik birimi arşivinde yer alan ve psikiyatri uzmanlarınca değerlendirilen bireylerin geriye dönük elde edilen verilerinde, büyük bir çoğunluğunun erkek bireylerden oluşurken birinin ise kadın bireyden oluştuğu belirlenmiştir. Bu sonuç daha önce yapılmış benzer çalışmalar ile de uyumludur (6-8). Türkiye'nin her bölgesinde sağlık merkezlerine başvuruların olduğu ancak İstanbul haricinde madde kullanıcılarının sosyodemografik özellikleri ile ilişkili verilerin halen istenilen düzeylerde olmadığı düşünüldüğünde özellikle bölgemizle ilgili bu verilerin önemli olabileceği düşünülmüştür (9).

Madde bağımlılığı ülkemizde ve dünyada özellikle genç nüfusta önemi giderek artan psikiyatrik bir halk sağlığı sorunudur (10). Bizim çalışmamızda da sevk edilenlerin yaş ortalaması 33,7 yaş iken en sık yaş aralığının 26-35 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu bireylerin maddeye başlama yaşlarının ortalaması 25,64 yaş ve madde kullanma sürelerinin ortalaması ise 9,64 yıl olarak saptanmıştır. İstanbul ve İzmir bölgelerinde yapılan benzer iki çalışmada da, bireylerin yaş ortalaması ile başlama yaşının daha düşük, kullanım sürelerinin ise daha uzun olduğu bulunmuştur (6,7). Saptanan bu farklılık bölgemizde madde ile karşılaşma yaşının batı toplumuna göre daha ileri yaşta olabileceğini düşündürmektedir.

Arşiv dosyalarından elde edilen bilgiler sonucunda denetimli serbestlik hizmetlerine alınan bireylerin çoğunlukla bekar ve ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır. Diğer denetimli serbestlik uygulamaları çalışmalarında da elde edilen verilerin bizim çalışmamızın verilerine benzer olduğu görülmüştür (6,7). Gerek bizim çalışmamızda ve diğer denetimli serbestlik uygulamaları ile ilgili çalışmalarda, gerekse AMATEM ve hastane genel bağımlılık polikliniklerinde yapılan çalışmalarda, elde edilen düşük eğitim düzeyi ile ilgili benzer sonuçlar, bağımlılık sürecinde eğitim düzeyinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha düşündürmektedir (6,7,11,12).

Denetimli serbestlik ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda işsizlik oranının yüksek bulunmasına karşın bizim çalışmamızda serbest meslek sahibi olma oranı daha yüksek bulunmuştur (6,7). Bölgemizde çiftçilik adına çay yetiştiriciliğinin önemli gelir kaynağı olması ve çiftçiliğin de verilerimizde serbest meslek grubunda yer alıyor olması, bu farklılığın ortaya çıkmasında önemli bir faktör olabileceğini düşündürmüştür.

Birleşmiş Milletler Madde Kontrol Programı'nın 2005'te açıkladığı verilerde dünya nüfusunun %4'nün esrar kullandığı tespit edilmiştir (13). Benzer şekilde madde bağımlılığı konusunda yapılan çalışmaların önemli bir kısmında, ülkemizde ve dünyada en fazla kullanılan yasa dışı maddenin esrar olduğu bildirilmiştir (11,12,14-16). Öngörüldüğü gibi bizim çalışmamızda ve diğer denetimli serbestlik çalışmalarında da en sık kullanılan maddenin esrar olduğu belirlenmiştir (6-8).

Hastanemiz denetimli serbestlik birimine DSYMŞM tarafından sevk edilen 201 bireyden 20'sinin idrarlarında yasa dışı madde pozitif olarak tespit edilmiştir. Bu bireylerin 16'sı en yakın AMATEM'e sevk edilmiş ve diğer 4'ü 6 haftalık eğitim programına alınmıştır.

Denetimli serbestlik programına alınan bireylerin ayrıca en fazla 2-5 kez aralığında başvurdukları tespit edilmiş olup bu

sonuç ülkemizde yapılan diğer çalışma ile de benzerlik göstermektedir (7).

Ülkemizde 2006 yılında uygulanmaya başlanan denetimli serbestlik uygulamalarının ile-ri ki yıllarda daha fazla önem kazanacağı ve başvuru sayısının giderek artacağı, Adalet Bakanlığı'nın yıllık raporlarından da anlaşılmaktadır. Bu nedenle denetimli serbestlik uygulamaları alanında daha fazla çalışmalara ihtiyaç duyulacağı ve bizim çalışmamızın da bu alanda yapılacak araştırmalara bilimsel katkıda bulunabileceği düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

1. <http://www.cte-dsm.adalet.gov.tr> Erişim tarihi: 07.01.2013.
2. Nursal N, Ataç S. Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi (Probation). Ankara: Yetkin yayınları, 2006:34-40.
3. Önder A. Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler (Mukayeseli Hukukta ve Hukukumuzda). İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1963:245.
4. Kale M. Türkiye'de Denetimli Serbestlik Sistemi. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2009.
5. <http://www.saglikbakanligi.gov.tr> Erişim tarihi: 07.01.2013.
6. Yüncü Z, Başay Ö, Altıntoprak E, Coşkunol H, Akgür SA, Aydın C. Madde kullanan ve denetimli serbestlik, sağlık tedbiri veya aile yolu ile tedavi merkezine başvuran ergenler: Benzer mi? Farklı mı? Bağımlılık Dergisi 2009;10:35-43.
7. Zorlu N, Türk H, Manavgat Aİ, Karadaş B, Gülseren Ş. Denetimli serbestlik uygulaması kapsamında başvuran hastalarda sosyodemografik, klinik özelliklerin ve alkol kullanım bozukluğu sıklığının geriye dönük değerlendirilmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2011;12(4):253-7.
8. Turan R, Yargic I. The relationship between substance abuse treatment completion, sociodemographics, substance use characteristics, and criminal history. Subst Abus 2012;33(2):92-8.
9. <http://www.die.gov.tr/TURKISH/ISTATIS/Esg2/27ANTEP/adalet1.htm> Erişim tarihi: 07.01.2013.
10. Gürol DT. Türkiye'de madde kullanımı ve tedavi politikaları. Türk Psikiyatri Derneği Bülteni 2009;12:47-8.
11. Bulut M, Savaş HA, Cansel N, Selek S, Kap Ö, Yumru M, Vırit O. Gaziantep Üniversitesi alkol ve madde kullanım bozuklukları birimine başvuran hastaların sosyodemografik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2006;7:65-70.
12. Evren C, Çakmak D. Alkol ve Madde Kullananların özellikleri: 2000 Yılına ait AMATEM'e yatan hasta verilerinin incelenmesi. Düşünen Adam 2001;14:142-9.
13. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). World Drug Report launched by UNODC in Stockholm, 2005:1-13.
14. Weich L, Pienaar W. Occurrence of comorbid substance use disorders among acute psychiatric inpatients at Stikland Hospital in the Western Cape, South Africa. Afr J Psychiatry (Johannesbg) 2009;12(3):213-7.
15. Bonsack C, Camus D, Kaufmann N, Aubert AC, Besson J, Baumann P, et al. Prevalence of substance use in a Swiss psychiatric hospital: interview reports and urine screening. Addict Behav 2006;31(7):1252-8.
16. Doğanavşargil GÖ, Sertöz ÖÖ, Coşkunol H, Şen G. EÜTF Psikiyatri Anabilim Dalı Bağımlılık Tedavi Birimi'nin hasta verilerinin on yıllık geriye dönük olarak incelenmesi: Madde kullanan hastaların sosyodemografik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2004;5:115-20.